A. 1846. N°. 66.

ARNHEMSCHE COURANT.

De prijs dezer Courant, die geregeld vijfmaal 's weeks wordt uitgegeven, en tel op *Dingsdag*, *Woensdag*, *Donderdag*, *Vrijdag* en *Zaturdag*, is f 5 in de drie maanden.

ZATURDAG 24 MAART.

De prijs der Advertentiën is, van een tot vijf regels, f 1.00, en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.

Buitenlandsche berigten.

POLEN.

Warschau, *Warschauer Kourier*) berigt heden het volgende:

»De rust is hier op geenerlei wijze weder gestoord geworden: naar luid der uit de gouvernementen ontvangene bijdragen, heerscht overal gelijke orde.«

HANOVER.

Hanover, *15 maart*. Andermaal zal men bij de regering aandringen op openbaarheid der zittingen van de Tweede Kamer; een regt, hetwelk het land genoot in den tijd, dat de grondwet van staat nog gold.

— Een groot aantal afgevaardigden heeft besloten, het ontwerp der Kamer voorgelegde ontwerp van burgerlijke regtsvordering, hetwelk andermaal op de beginselen van geheimhouding en schriftelijke procedure gegrondvest is en in hetwelk zij op geene wijze een opmerkelijken stap tot vooruitgang kunnen ontwaren, te verwerpen.

PRUISSEN.

Berlijn, *15 madrt*. De vrijheer *von Reden* heeft onlangs een vervolg uitgegeven op zijn uitvoerig en grondig behandelde werk: »*De spoorwegen van Duitschland.*" Dit vervolg handelt over de spoorwegen van Pruissen en Oostenrijk en bevat den toestand van het spoorweg-systeem in de respective staten tot op 1846. Het aanhangsel, hetwelk over de pruissische spoorwegen handelt, geeft daarbij een overzigt der nieuwste wetteljjke bepalingen op dit stuk; daarop volgt eene meerdere of mindere blootlegging der 55 pruissische spoorwegen, welke reeds ten einde gebragt, aangevangen of ontworpen zijn.

— De *Weser Zeitung* wil weten, dat men het nu eindelijk eens geworden zou zijn omtrent de wijze van ontwikkeling en verdere uitwerking over politische instellingen, en dat er door de commissie eene uitvoerige memorie daarover zou opgesteld zijn. Op den 5den maart zou te dezer zake een zindelooze ging [illegible] commissie ontworpene plan, voorlopig als definitief resultaat der door haar gehoudene discussiën aan den koning aangeboden wierde, nog vooraf aan zijne Koninklijke Hoogheid tot goedkeuring voorgelegd werd, ten einde wellig het nog bestaande verschil van meening te kunnen bijleggen. — Behalve de eigenlijke leden der wetgevings-commissie, waren bij deze beraadslaging nog tegenwoordig de minister *von Boijen* en graaf *Stalberg*, welke laatste, bij deze gelegenheid, voor het eerst na eene langdurige ziekte, zijne woning had verlaten.

Breslau, *10 maart*. De vorige week heeft hier een voorval plaats gehad, hetwelk, bij protestanten zoowel als bij katholijken, luide verontwaardiging verwekt heeft. Zijne genade, de hoogvaardige vorst-bisschop, is, op eene namiddag-wandeling door de bij den Dom gelegene voorstad, door vier studenten hoogelijk beleedigd geworden. Deze beleediging, bestond niet in eene of andere uitdrukking, maar deze jongelieden zijn den vorst-bisschop, wel een half uur lang, deels gevolgd, deels vooruitgegaan, steeds en voortdurend de onwaardigste woorden bezigende over de geestelijkheid, de kerk, en zelfs over de ons met de protestanten gemeene leerstellingen; eenmaal drongen zij zich tusschen den vorst en den hem vergezellenden heer *Förster*, hun toeroepende: welaan mijne heeren, *leve Ronge!* Bij gelegenheid, dat de beide eerwaarde heeren voor een zijn deur weg stuwend tweemaal met het hoofd ontblootten, joelden de studenten hun luidruchtig na, en lieten zij zich schadevreugden en godslasterlijke woorden over den Heiland ontvallen. De nacht heeft het tooneel ruchtbaar en men kent straks de boosdoeners: een huisser is de zoon van den universiteitsregter. De rector magnificus heeft zich tot den bisschop hier begeven en hem zijn diep leedwezen over het regtgevallene betuigd; er is reeds een behoorlijk onderzoek ingesteld. Een groot aantal katholieke inwoners dezer stad heeft een adres aan den vorst bisschop gerigt, hetwelk hem overmorgen zal worden overgereikt.

ENGELAND.

Londen, *16 maart*. Het algemeene gevoelen in de politieke kringen, nopens het ontwerp van het gouvernement over de graanwetten, is, dat hetzelve door het Hoogerhuis met eene meerderheid van 30 of 35 stemmen zal worden aangenomen.

— In eene talrijke, alhier zaterdag jl. gehouden vergadering, heeft men het plan vastgesteld tot eene associatie, gevormd met het doel, om werkhuizen op te rigten, in welke men ontslagen veroordeelden zal opnemen, ten einde hun daar de middelen te verschaffen om hun onderhoud door eerlijken arbeid te verdienen. Een in de vergadering benoemd comité is belast geworden, de inschrijvingen op te nemen, en een verzoek te rigten aan de beide Kamers van het Parlement, ten einde deze menschlievende inrigting, aan welker hoofd de aartsbisschop van Londen staat, in hare aandacht aan te bevelen.

FRANKRIJK.

Parijs, *17 maart*. In de verdere zitting van de Kamer der Afgevaardigden van gisteren is de discussie voortgezet over het voorstel van den heer *de Rémusat* over het onvereenigbare van de betrekking van afgevaardigde met staatsambten. Na de krachtige ondersteuning van dit voorstel door den heer *Corne*, gaf de heer *de Ruissières*, lid van de commissie, zijne afkeuring van hetzelve te kennen. De heer *Lafayette* verklaarde zich in de hoofdzaak voor het voorstel en doet het niet uitkomen, hetwelk eene parlementaire onafhankelijkheid bezit. Daarentegen bestrijdt de heer *Portille* hetzelve en doet opmerken, dat de heer *de Rémusat*, die nu dit voorstel doet, vroeger een zoodanig heeft bestreden en doen mislukken. Hij stelt een amendement voor, volgens hetwelk art. 2, 3, 4, 6 en 7 vervallen en artikel 5 bepaalt, dat de betrekking van afgevaardigde onvereenigbaar is met die van lid van het hof van cassatie, van de rekenkamer, van den raad van staat, van het koninklijk hof van Parijs, en van redacteur eens dagblads.

In de zitting van heden wordt de discussie over dit voorstel vervolgd. De heer *de Remilly* verklaart er zich tegen, omdat hij in 1840 desgelijks gedaan heeft, hetwelk bij de toenmalige ministers weinig bijval vond. De heer *Thiers* valt hierop het woord en zegt dat hij persoonlijk altijd voor het voorstel geweest is, en zelfs als minister hetzelve verdedigd heeft. Wat nu het tegenwoordige voorstel betreft, is hij van de noodzakelijkheid eener hervorming overtuigd. Hij oordeelt, dat staatsbeambten in de Kamer hunne plichten niet met onafhankelijkheid en waardigheid kunnen vervullen en vindt het allernadeligst, dat de meerderheid der Kamer, zoo als nu het geval is, grootendeels staatsbetrekkingen bekleedt. Niet dat deze laatsten allen in ministeriëlen geest zullen stemmen, maar men kan op hunne onafhankelijke gevoelens weinig staat maken.

— De Fransche bank heeft een belangrijk besluit genomen; zij zal namelijk vier nieuwe kantoren oprigten en wel te Straatsburg, te Valenciennes, te Nismes en te Metz. Er zullen dus in de departementen vijftien crediet-inrigtingen verspreid zijn, alle afhankelijk van de centrale bank te Parijs en in de uitgebreide hulpmiddelen derzelve deelende.

SPANJE.

Madrid, *12 maart*. De heer *Isturitz* heeft zijne demissie ingediend. Als beweegreden tot deze demissie wordt opgegeven de tegenstand, welken hij bij de koningin en eenigen zijner ambtgenooten zou hebben ontmoet, om de drukpers-vergrijpen aan eene jury te onderwerpen.

Eenigen beschouwden daardoor het ministerie *Miraflores* als ontbonden, en men sprak reeds van in het werk gestelde pogingen, om het kabinet van den generaal *Narvaez* op nieuw zamen te stellen.

Men geloofde echter niet, dat deze pogingen eenig gevolg konden hebben.

BELGIE.

† *Brussel*, *19 maart*. »In de zitting van de Kamer der Representanten van gisteren, heeft de graaf *de Merode*, nadat de discussie van het wets-ontwerp tot verbod van den verkoop bij publieke veiling van nieuwe goederen afgekoopen en hetzelve met 41 tegen 21 stemmen aangenomen was, bij wijze van motie van orde, den minister van binnenlandsche zaken opening gevraagd van de oprnken van de tegenwoordige ontbinding van het ministerie, en zulks voornamelijk vermits het schijnt, zeide hij, alsof men voornemens was een voorstel te doen om de motie te schorsen. Bijaldien dit niet de bedoeling ware, wilde hij niet op de gevraagde opening aandringen.

»De heer *van de Weyer* antwoordde noch op het een noch op het ander, maar voerde aan, dat staatslieden, wanneer zij het bestuur der zaken op zich nemen, twee groote pligten te vervullen hebben: in de eerste plaats, zich met elkander omtrent de groote grondbeginselen tot regeling van hunne gedragslijn te verstaan; ten tweede, wanneer over eenig ondergeschikt onderwerp eene botsing van strijdige meeningen tusschen hen ontstaat, elk hunner zijnerzijds aan zijne tot grondslag gelegde verklaring getrouw te blijven, dewijl hij die niet kan laten varen zonder de eer te verzaken. Zoodanige botsing gebleken zijnde, blijft hun — voegde hij er bij — een derde pligt te vervullen jegens de kroon, het land, en hen-zelven, namelijk, niet, uit geneigdheid om aan de Kamer de gezeldheid te doen kennen, door voortdurige en ontijdige mededeelingen, de samenstelling van een nieuw kabinet te verhinderen.

»De heer *Verhaegen* deed vervolgens eene motie van orde, strekkende om zaker door hem gedaan voorstel, betreffende de regten van registratie van de rol te schrappen, op grond dat de daarbij voorgestane wijziging van die regten onmiddellijk de schenkingen aan *geestelijke verenigingen* zou behandeld worden als hare goed *ministeriële* partij. Daarop is besloten de behandeling van dit onderwerp uit te stellen tot na dat van de budgets van ontvangsten en uitgaven.

— De beslissing van beschuldiging van het hof van [illegible] heeft gisteren en vergisteren geraadpleegd over het beroep van den procureur des Konings tegen eene ordonnantie der raadkamer, waarbij dezelfs requisitoir om den gedetineerden makelaar *Heuzet* buiten

vervolging te stellen, is afgewezen. In strijd met het rapport van den procureur-generaal *de Bavay*, tot diens in-vrijheid-stelling concluderende, is het bevelschrift der raadkamer, tot voortzetting der instructie, door de kamer van beschuldiging gehandhaafd.

— »Eergister, 17 dezer, is de jaarlijksche vergadering van de handelhouders der belgische bank gehouden, en door den directeur het verslag van de handelingen en van den staat der zaken voorgelezen. Het cijfer der loopende rekeningen is geweest 198 millioenen franken, de *escomte* beliep 112 millioenen, en, met de van buiten weder ingekomen effecten, 126 milioen. De onzuivere winst was 2,083 franken, waarvan, na aftrek der algemeene onkosten, overbleef 1,400,000, die gestrekt hebben tot uitdeeling van 50 franken per aandeel aan de nieuwe actiehouders, en 49 franken aan de oude, (te weten 40 franken, hun als reste toekomende, en 9 franken tot aanvulling van het vorige jaar,) benevens 13,000 franken, over te brengen op de winst- en verlies-rekening van het aanstaande jaar.

»Kortom, na aftrek van 2 millioenen verlies ten gevolge der liquidatie van twee etablissementen, bij welke de schuldvorderingen der bank te lijden hadden, is het oude kapitaal hersteld tot 18 millioenen franken, ongerekend de vermeerdering, die sedert 31 december 1845 voor aan de bank toebehoorende waarden verkregen is, en door middel van welke, zoo die zich op den tegenwoordigen voet staande houdt, in eene niet ver verwijderde toekomst, het algeheele herstel van het oude kapitaal te voorzien is. Die gunstige inkomst is door de vergadering met dankbetuiging van de administratie vernomen.

»Tot eerste, tweede en derde kandidaat ter verkiezing tot administrateur in de plaats van den bij toerbeurt afredenden heer *Inspach*, zijn benoemd de heeren *Inspach*, *Engler* en *Osy*.

Als commissarissen zijn herkozen de heeren generaal *Evain*, graaf *Vilain XIIII*, *Ed Cogels*, *Heerma*, *Oppenheim-Emden*, *van de Wynne*. Tot vervanging van den uit hoofde zijner ministeriële aanstelling afgetreden commissaris *d' Hoffschmit*, is de heer *Mettenius* gekozen."

Binnenlandsche berigten.

's Gravenhage, 18 maart. De commissie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft thans geantwoord op de bedenkingen, in de afdeelingen geuit, ten aanzien van het voorstel tot herziening van het reglement van orde der Kamer.

De commissie deelt kortelijk haar gevoelen mede omtrent de in dat verslag opgenomen aanmerkingen en beschouwingen.

Hiertoe overgaande, moet zij reeds aanstonds haar genoegen betuigen wegens den gunstigen indruk, welken de overweging van de ingediende voorstellen bij de groote meerderheid schijnt te hebben te weeg gebracht.

Dat die voorstellen niet aan de verwachting en het verlangen van alle leden der Kamer zouden beantwoorden, moest de herinnering aan de verschillende gevoelens, bij vorige gelegenheden geuit, aan de commissie doen vreezen. Intusschen betwijfelen de ondergeteekenden, of de gronden, waarop het ongunstig oordeel van de minderheid rust, wel als geheel afdoende te beschouwen zijn. Immers de stelling, dat het tegenwoordig reglement niet anders dan bij wijze van *proefneming* ingevoerd zou wezen, wordt door de aan die invoering voorafgegane beraadslagingen niet bevestigd. Moge al door sommigen bij die gelegenheid gedacht zijn aan eene proefneming betrekkelijk de waarde van verschillende stelsels, — het denkbeeld van de groote meerderheid blijkt daar uit de voorafgegane beraadslagingen en stemmingen niet. Daarbij gevoegt om, de gebreken te verbeteren, die later bij ondervinding in het gekozen of aangenomen stelsel mogten bevonden worden. En wat het verlangen van de minderheid betreft, dat de commissie een meer rationeel en aan eene doeltreffende en spoedige behandeling der zaken beter overeenkomstig stelsel mogt hebben voorgedragen, zoo meenen de ondergeteekenden te kunnen volstaan bij de herinnering, dat het vooral bij hetzelfde voorstelling tot wijziging van het Vlaamsch beginselen hun oogmerk is geweest, om meerderen spoed en eenheid in de behandeling der zaken aan te brengen en daardoor aan de werkzaamheden der Kamer zoodanige rigting te doen geven, dat ze en minder omslagtig en meer doeltreffend zouden zijn. Of zij daarin naar wensch geslaagd zijn, staat aan de ondergeteekenden niet te beoordeelen; doch zij wilden door de voorstaande opmerking alleen te kennen geven, dat, zoo de commissie met de minderheid zich gevoelen heeft verschild omtrent de keuze der middelen, haar doel niettemin geen ander is geweest, dan hetgeen ook door de meerderheid als wenschelijk is beschouwd; terwijl zij, handelende in overeenstemming met grondwettelijke bepalingen en ingevolge de vroeger genite en thans nader bevestigde gevoelens, vertrouwen, dat aan hunnen arbeid de naam van rationeel niet behoeft te worden ontzegd.

's Gravenhage, 19 maart. De op heden bepaalde uitspraak door de arrondissements-regtbank alhier, in de zaak van *Jaapje van der Hek*, aangeklaagd van door onvoorzigtigheid de oorzaak te zijn geweest van den dood eens kinds, waarvan zij, in den nacht tusschen den 7den en 8sten augustus ll. is bevallen, op welke zaak de aandacht bijzonder is gevestigd, is uitgesteld tot eene nadere terechtzitting.

— Men vertekert, dat er eerlang nog eenige wetsontwerpen aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal zullen worden aangeboden. Onder dezelve noemt men er een betrekkelijk de Dedemsvaart en andere nopens het verder opheffen of regelen van bijzondere fondsen.

— Eergisteren heeft de justitie weder eenig onderzoek laten doen op het terrein van het afgebrande gebouw van den winkelier *Nelck*. Men houdt zich voortdurend met opgravingen bezig.

— Bij arrest van den Hoogen Raad der Nederlanden, op gisteren uitgesproken, is verworpen de voorziening in cassatie door een ingezetene der stad Breda tegen een vonnis van de arrondissements-regtbank aldaar, waarbij hij, krachtens eene publicatie van de stedelijke regering, houdende bepalingen op het wezen van brand, en speciaal tegen het uitdooven van kunr in de woningen, bij gelegenheid van het verroeren of verwerken van kruid, in eene geldboete was veroordeeld.

Leeuwarden, 17 maart. Naar wij vernemen, hebben een groot getal van de voornaamste ingezetenen der oostelijke grietenijen dezer provincie, als Oost-Stellingerwerf, Opsterland en Smallingerland, zich bij een adres aan Z. M. den koning gevoegd, met het verzoek, om, als er door Z. M. concessie verleend wordt tot het aanleggen van eenen spoorweg van Meppel naar Leeuwarden, wel te willen bepalen, dat die spoorweg moet loopen over Oldeberkoop, Gorredijk, Beesterzwaag, Dragten en Bergum, ten einde zich bij laastgemeld dorp te sluiten aan de baan, welk van Groningen naar Leeuwarden strekt.

Ingezonden stukken.

De adstructie tot het requisitoir van den heer DIJCKMEESTER, in de zaak tegen de vrijheid der drukpers (1), toegelicht door mr. J. H. G BOISSEVAIN.

III.

Hoogst opmerkzaam is de heer DIJCKMEESTER in het aanhalen van autoriteiten, waar het geldt sommige van zijne publiek-*ministeriële* stellingen door hun gezag te bekrachtigen. Niets valt over het algemeen gemakkelijker, dan daar, waar bewijsgronden en gezonde redenen voor een gestaafd betoog falen, dat gebrek te vergoeden of althans te bedekken door eene vracht, uit hun natuurlijk verband gerukte, zinsneden van geachte schrijvers aan te voeren. De hoorder is niet bij magte de opgegevene plaatsen na te slaan, en steunende op de goede trouw van den redenaar, neemt hij ligtelijk het aangevoerde voor waarheid aan, de lezer heeft ook niet altijd lust en gelegenheid, eene zee van geschriften te doorsnuffelen, ten einde de waarde en de waarheid dier opgaven te toetsen. Over het algemeen hechten wij zeer weinig aan die zoogenaamde autoriteiten, althans wanneer zij niet door deugdelijke argumenten worden ondersteund; en zeer zeker zouden wij de aanhalingen van den heer DIJCKMEESTER, hoe onjuist die wezen mogten, met stilzwijgen hebben voorbijgegaan, ware het niet, dat hij de namen en het gezag van eenen THORBECKE, LUZAC, DE KEMPENAER en VAN GOLTSTEIN misbruikte, en hun juist het TEGENOVERGESTELDE in den mond legde van wat zij inderdaad hebben gezegd en bedoeld. De eer dier mannen en het belang der zaak dringen ons, dit in een opzettelijk artikel aan te toonen.

Stout-weg heeft de heer DIJCKMEESTER durven verkondigen, »*dat de* ZEDELIJKE *verantwoordelijkheid voor regeringshandelingen ten allen tijde op »den vorst blijft rusten, en door geene grondwet »van het hoofd van den staat kan worden weggenomen; dat de heer* THORBECKE, *in zijn antwoord »aan den hoogleeraar* DEN TEX, *deze waarheid (!?) »heeft erkend, dewijl hij daar verklaart, dat het »beginsel der koninklijke onschendbaarheid niet werd »geschreven, om een* KAREL X *of* PHILIPS II *voor »afzetting te beveiligen. Door deze verklaring zou »hij duidelijk hebben te kennen gegeven, dat deze »delijke verantwoordelijkheid hunner regeringen op »deze vorsten bleef rusten.*"

Dat een hooggeplaatst ambtenaar bij het ministerie in ons vaderland openlijk de revolutionaire stelling durft volhouden: »dat de ZEDELIJKE verantwoordelijkheid der regeringsdaden op den vorst blijft rusten," mag en kan ons niet meer verbazen, na al het geen wij hebben gehoord en zien gebeuren; wij hebben, helaas! het regt verloren van ons te verwonderen over zoo verwerpelijke ongerijmdheden; wij zouden te kunnen bespotten, waren zij minder gedroeven; maar als die ambtenaar zich durft beroepen op eenen man als THORBECKE om steun te vinden voor zijne constitutionele ketterijen, dan weet wij niet meer of wij onze ooren en oogen gelooven zullen. Kwade trouw kan men bij iemand als de heer DIJCKMEESTER niet vooronderstellen; — maar een van beide kan dan ook slechts waar zijn. — Z.Ed. Gr. Actiën. heeft òf het betoog van den hoogleeraar niet goed gelezen, òf niet goed begrepen.

Een enkel woord over de bedoelde stelling moge voorafgaan. Wij weten niet juist door wien die zonderlinge onderscheiding tusschen *grondwettige* en *zedelijke* verantwoordelijkheid voor regeringsdaden het eerst in het leven geroepen is. Wij kennen ons slechts deze onderscheidenheid het eerst te hebben opgemerkt in het verslag der centrale afdeeling van onze Tweede Kamer, of liever van de *minstlige* leden derzelve, op het voorstel tot grondwetsherziening den negenmaanden. De bedoeling van die stelling was blijkbaar, de ministeriele verantwoordelijkheid, in de grondwet omschreven, alleen voor OVERTREDINGEN van de geschreven wet, voor welke de ministers in regten konden betrokken worden, zij door [illegible] moesten gerekend worden voor die handelingen of *vaudgevingen*, waardoor wel is [illegible] werd geschonden, maar de [illegible] des lands werden niet het oog verloren. Die splitsing, door de centrale afdeeling gemaakt, noemden wij eene *dubbelheid*, dewijl zeer zeker voor iedere handeling [illegible] eene soort van verantwoordelijkheid bestaanbaar, welke, wel is waar, verschillende *gevolgen* hebben, — als: dat men in regten betrokken worde, waar de [illegible] geschonden is, dat men het vertrouwen verliezc der natie, [illegible] verwaarloosd zijn, enz. — maar wij konden ons niet *gedeeltelijk* op den eenen, en *gedeeltelijk* op den anderen kunstlijk kleven. Volgens deze beschouwingswijze zou, indien bij een koninklijk besluit de grondwet geschonden wordt, wel is waar de thans onderteekende minister door de grondwet onaansprakelijk zijn, maar niettemin de *zedelijke* verantwoordelijkheid op den vorst blijven rusten, die geen kwaad kan doen.

De ministers zouden dus gestraft worden in de plaats

(1) De beide vroeger geplaatste artikelen, onder hetzelfde opschrift, zijn mede van mijne hand afkomstig. Ik voel mij genoopt, openlijk de verklaring af te leggen, dat voortaan in geen dagblad of tijdschrift ten door mij zal worden in het licht gegeven, dan voorzien van mijnen naam. Geheel vreemd aan *alle* eigenlijk gezegde redactie, heb ik niettemin, van tijd tot tijd, de pen opgevat, *als de geest dat gebiedde*, en zond ik mijne opstellen ter plaatsing in dank, daar zij mij het meest geschikt toe schenen. Ik deed dit dikwerf *nameloos*, meenende, dat noch mijn naam aan die opstellen, noch die vlugtige opstellen aan mijnen naam eenige waarde konden bijzetten. Ik ben daar thans evenwel van teruggekomen, dewijl men mij, zoo zijdelings als openlijk, (zie bij voorbeeld het voor mij zoo vleijende *Journal de la Haye*) eene vracht van papieren kinderen op den hals wil schuiven, die ik lang niet allen als de mijnen erkennen wil. Ik heb niets tegen het vaderschap, mits het wettig zij. Alle, voortaan niet door mij erkende sprutten doope men nadien goedvinden — mits niet mijnen naam.

B.

[illegible], en de taak vervullen van die ongelukkigen [illegible] der onde fransche prinsjes, welke de [illegible]pen en kastijdingen ontvingen, door deze prinsjes verscheid voor hunne kwade streken, maar welke men op hunne doorluchtige ligchaampjes niet durfde toepassen. Neen, zoo bespottelijke rol vervult een minister niet; om met de woorden van den heer THORBECKE te spreken uit het door den heer DIJCKMEESTER aangehaalde stuk (2): »De aansprakelijkheid der ministers rust niet op overdragt of fictie, »zoodat de verantwoording, die eigenlijk (*moraliter*) »zou moeten kleven op den persoon van den vorst, »*jure* op hen werd gelegd. Het is geene verantwoordelijkheid VAN EEN ANDER die zij overnemen. Zij zijn »verantwoordelijk VOR EIGEN HOOFDE. Hunne verantwoordelijkheid ontspringt uit de medewerking waartoe »zij zich verbinden. Zij blijft derhalve, wat ook den »vorst gebeure, hun *e i g e n*."

De grondwettige ketterij, *dat de zedelijke verantwoordelijkheid der regeringshandelingen op den vorst zou blijven rusten*, wordt zelfs niet eens goedgekeurd, — neen, wordt openlijk gedesavoueerd door hem, die anders het meeste belang en den meesten trek zou hebben, om die leer te doen opgaan. Wat zonderlinge inconstitutionele stellingen de heer VAN HALL ook moge verkondigd hebben, — zóó ver is hij nog niet gegaan. In de zitting van den 18den februarij [illegible] over het ontwerp van wet betrekkelijk de herwaarschrijven in zake der directe belastingen, was het groote struikelblok de bevoegdheid, door den minister aan den koning toegekend, om de uitspraken der gedeputeerde staten buiten effect te stellen. Daaromtrent verklaarde de heer VAN HALL:

»De koning regeert en beslist. De verantwoordelijkheid van die beslissing rust op den minister, »wanneer hij door het verleenen van zijn contresein »daartoe medewerkt. Hij kan zich toch aan het con»treseren [illegible] en alzoo zijne medewerking »onthouden. GEWIS wanneer een minister, door het »verleenen van zijn contresein, tegen het algemeen »belang mogt handelen, eene daad tegen het staats»belang mogt verrigten. — dan zou hij ZEDELIJK »en KRETERLIJK daarvoor verantwoordelijk wezen."

Deze woorden sprak de heer VAN HALL in 's lands hoogste vergadering, toen [illegible] publiek [illegible] was, dat »niet de aanname VERANTWOORDELIJKHEID des konings »voor regeringsdaden den grond der ingestelde strafvordering uitmaakte."

Wat tegenstrijdigheid, wat verwarring van grondwettige begrippen!!!

Wij willen van dit punt niet afstappen, zonder de ware bedoeling van de uitvinders dier splitsing tusschen *zedelijke* en regterlijke aansprakelijkheid aan het licht te brengen. Het voorstel tot herziening der grondwet door de heeren THORBECKE *c. s.* gedaan, bevatte in artikel 38:

»Voor artikel 54 der grondwet wordt een artikel »geplaatst, luidende:

»[illegible] *is niet verantwoordelijk* »[illegible] *regering*."

De voorstellers zeiden deswege in hunne memorie van toelichting en in hun antwoord op het verslag der centrale afdeeling: »Door zij door de vestiging van »een onderscheid [illegible] te waarborgen, dat de »persoon [illegible] verantwoordelijkheid voor »de [illegible] »oordeel over die handelingen vrij zij, zonder hem »persoonlijk te treffen."

Het verslag nu der centrale afdeeling van de *oniwillige* leden luidt als volgt: (3)

»Het beginsel, dat de Koning onschendbaar is, »staat in naauw en onafscheidelijk verband met dat »der ministeriële verantwoordelijkheid; want *deze* lijdt, »staat, kan eerstgemeld beginsel niet ongeschonden zijn."

»De voorstellers heeft men opgemerkt, schijnen »zulks betwijfeld te hebben, waarschijnlijk omdat zij »niet genoegzaam hebben gelet op het *onderscheid* »tusschen *ministeriële verantwoordelijkheid* voor de »strafwet, die zich oplost in regterlijke vervolging, »en de verantwoordelijkheid der ministers voor den »gegelden gang van het bestuur en de behartiging »'s lands belangen: EENE SOORT VAN MORELE VER-

»ANTWOORDELIJKHEID tegenover de vertegenwoordiging »en die zich oplost in vertrouwen of in afkeuring, in »afstemmen of aannemen van ministeriele voordragten. »LAATSTGEMELDE verantwoordelijkheid (*dat is die zedelijke*) ALS NOODZAKELIJK GEVOLG VAN DE ONSCHENDBAARHEID DES KONINGS, MOEST ALSOO DAARVAN NIET AFGESCHEIDEN WORDEN, MAAR DAARENTEGEN DUIDELIJK ONDERSCHEIDEN VAN DE VERANTWOORDELIJKHEID VOOR DE STRAFWET."

Ziehier het gevoelen der uitvinders dier *tweeslagtige* verantwoordelijkheid; zij rekenden het stellige voorschrift der koninklijke onschendbaarheid in de grondwet onnoodig en overbodig, als van zelve voortvloeijende uit de aansprakelijkheid der ministers; zij meenden, dat die verantwoordelijkheid voor de strafwet, alleen in de grondwet uitgedrukt, de MOREELE verantwoordelijkheid vooronderstelde, als noodzakelijk uitvloeisel der koninklijke onschendbaarheid, naar het beginsel dat *de koning in het staatkundige geen kwaad kan doen*.

Door de negen voorstellers wordt op deze bedenking (4) der *onwillige* leden geantwoord: (4)

»Met welk oogmerk de onderscheiding tusschen de »verantwoordelijkheid der ministers voor de strafwet, »en HUNNE *zoogenaamde morele* verantwoordelijkheid, »tegen het voorstel wordt aangevoerd, blijft ons duis»ter. Laatstgemelde verantwoordelijkheid, als nood»zakelijk gevolg van de onschendbaarheid des konings, »moest, zegt men, daarvan niet afgescheiden worden, »maar daarentegen duidelijk onderscheiden van de ver»antwoordelijkheid voor de strafwet.

»Wij vragen:

»1°. Of men de laatstgenoemde onderscheiding ver»langt in de grondwet? Dan moet de grondwet, die en»kel van verantwoordelijkheid voor de strafwet spreekt, »worden veranderd. Ons voorstel, daarentegen, be»perkt de ministeriële verantwoordelijkheid binnen die »grenzen geenszins. Het vestigt die verantwoordelijk»heid in den ruimsten omvang, zoodat de geregtelijke »vervolgbaarheid, in ons ontwerp, slechts als één van »de menigvuldige uitwerkselen der ministeriële ver»antwoordelijkheid voorkomt. Ons voorstel voldoet »dus, en niet de grondwet aan het uitgedrukte ver»langen.

»2°: Of men die verantwoordelijkheid, welke in »het verslag *»eene soort van morele verantwoordelijk»heid"* heet, een *noodzakelijk gevolg* noemende *van »de onschendbaarheid des konings*, niet erkent, dat »het beginsel, waarvan dat gevolg afhangt, eene plaats »in de grondwet verdient? De bedoelde *soort van mo»rele verantwoordelijkheid* is noch in onze grondwet, »noch in andere grondwetten afzonderlijk beschreven. »Wil men die verantwoordelijkheid, dan zal het wel »noodig zijn; de grondstelling op te nemen, waaruit »zij, volgens het verslag, ontspruit.

»Voor het overige meenen wij de soorten, aan »wier onderscheiding men zoveel gewigt hecht, niet »voor verschillende soorten van verantwoordelijkheid, »maar voor verschillende WERKINGEN EENER ZELFDE »verantwoordelijkheid, die er nog andere heeft, te »moeten houden;" enz.

Ziehier hoe die constitutionele ketterij, dat de *zedelijke* verantwoordelijkheid ten allen tijde op den vorst rust, en door geene grondwet kan worden weggenomen, door alle partijen wordt verloochend, en door kracht van argumenten wordt betwist.

De *oniwillige* leden der Tweede Kamer verdiepen zich in een uitvoerig betoog, om den koning van die zoogenaamde *morele* aansprakelijkheid te ontheffen; de negen voorstellers dringen met kracht van redenen aan, dat zij niets anders willen noch bedoelen, — en zelfs de heer VAN HALL, — de van vrijzinnigheid onverdachte heer VAN HALL — belast zich vrijwillig en opzettelijk met het [illegible] ministerie den koning [illegible] te schuiven.

Bij [illegible]evender (?) dan de *oniwillige* leden der Kamer, ministeriëler dan de minister — neen, laat ons liever zeggen, meer revolutionair dan iemand in den lande, slaat het eene vermetele hand aan den hoeksteen der constitutie, verklaart het den koning *zedelijk* aansprakelijk, en deinst het niet terug voor de bewering, »dat juist op dien grond de door het»zelve volgehouden strafvordering pligtmatig is!!!

Maar neen, het staat niet alleen, bewerrt de heer DIJCKMEESTER. Het heeft eenen strijdgenoot, eenen geduchten, voor dat wel-stijgend stelsel! De hoogleeraar THORBECKE heeft niet anders geoordeeld en verkondigd, en zijn gezag is tot steun!

»Hoe? Zou het leidsche baken een *dwaallicht* ge»worden zijn?" vragen wij ons af, toen wij hoorden beroepen op zijne woorden, meenende dat ons geheugen ons bedroog, en de aanhaling juist ware.

Een leidsche hoogleeraar zou die zoogenaamde *morele* verantwoordelijkheid erkennen, omdat hij in zijn opstel tot antwoord aan den heer DEN TEX, geplaatst in het *Regtsgeleerd Bijblad voor 1843*, ter neder schreef:

»Het beginsel, de koning is onschendbaar, werd »niet uitgevonden, om eenen PHILIPS II, JACOB II, GU»STAAF IV, KAREL VAN BRUNSWIJK, of KAREL X tegen »afzetting te beveiligen."

De gevolgtrekking uit deze woorden door den heer DIJCKMEESTER afgeleid, toont aan, zeiden wij, dat hij het betoog van den heer THORBECKE of niet goed gelezen, of niet goed begrepen heeft.

Wij zullen eenvoudiglijk des hoogleeraars eigene woorden laten spreken.

De heer DEN TEX had, in antwoord op het betoog van den heer THORBECKE, gerigt tegen het strafarrest van den Hoogen Raad van 15 februart 1841, in het *Regtsgeleerd Bijblad*, pag. 113, seqq. een opstel geplaatst, waarin ZHG., onder anderen, te kennen gaf: »dat hem geene overwegende gronden voorkwa»men om eene bepaling der koninklijke onschendbaar»heid in de grondwet op te nemen; dewijl dit begrip »een van de oppermagt in den staat onafscheidelijk »beginsel is; dat de onverantwoordelijkheid van den »vorst, vooral in constitutionele regeringsvormen, uit »den aard der staatsinrigting zelve voortvloeit; dat »men, door het opnemen derzelve in de grondwet, »slechts zou uitdrukken, wat reeds buitendien sinds »lang als algemeen regtens was erkend, enz." In eene noot voert de hoogleeraar DEN TEX, tot staving van zijne meening, dat het noodeloos en overbodig is, door een geschreven regel de koninklijke onschendbaarheid vast te stellen, het volgende voorbeeld aan: *»De fransche charte van 1814 verkondigde 's ko»nings onschendbaarheid in artikel 13, en ieder »herinnert zich de gebeurtenissen van 1830."*

De heer THORBECKE, welke de uitdrukkelijke bevestiging van bedoeld beginsel door eene geschreven bepaling verlangd had, antwoordt hierop, onder anderen:

»De heer DEN TEX haalt artikel 13 der fransche »charte van 1814 aan, die 's konings onschendbaar»heid verkondigde; en »»ieder,"" zegt hij, »»herinnert »»zich de gebeurtenissen van 1830.""

»Is deze bedenking, hoe dikwerf geopperd, alsof »de gebeurtenissen van 1830 de nuttelooshеid der aan»gehaalde bepaling hadden doen blijken, wel gegrond?

»Stel, door die gebeurtenissen ware artikel 13 »geschonden. Verliest de reden, weshalve men eene »waarheid constitutioneel bevestigt, hare kracht, om»dat eens, ten gevolge van volksopstand, inbreuk op »die waarheid wierd gemaakt?

»Dan, dergelijk artikel is, meen ik, geenszins be»stemd, om tegen gebeurtenissen als die van 1830 te »vrijwaren. *Het beginsel, de koning is onschendbaar, »werd niet uitgevonden, om een PHILIPS II, JA»COB II, GUSTAAF IV, KAREL VAN BRUNSWIJK, »of KAREL X tegen afzetting te beveiligen."*

»Wanneer de Engelschen zeggen: de koning kan »niet dan goed doen, strekt dit niet om den persoon »des konings, maar om het regt en den staat te waar»borgen. Het heet niet; al wat de koning doet, is »regt; het heet, waar onregt is gehandeld, handelde »de koning niet; het koninklijk individu, dat on»regt bedreef, houdt op koning te zijn. Een persoon »kan de hoogste magt slechts onder de voorwaarde »bezitten, dat hij regt doet.

»De constitutionele onverantwoordelijkheid van den »vorst rust op de scheiding, die men aanneemt, tus»schen het regerend individu en de daden zijner »regering. De stelling zegt: DAT MEN HEM NIET PER»SOONLIJK MAG TOEREKENEN, wat door zijn gouvernement »werd misdaan. Maar wil eene grondwet, die dit »verklaart, zeggen, dat de persoonlijke onschendbaar»heid van den vorst zal kunnen worden misbruikt, om »de wetten van het land te schenden? Dat niet, om»al mogt de onmogelijkheid blijken; om door hem op »eene constitutionele wijs te worden geregeerd, en wet »den troon verzekert? Geenszins. De vorst, die een »ontwettig gouvernement met zijn persoon zou willen »dekken, doet afstand van zijne onverantwoordelijk»heid, en legt de kroon neder." enz.

En verder: »De wet, die de onverantwoordelijk»heid van den vorst verklaart, helpt den regent niet »die er zelf den titel van verscheurt; die de onder»scheiding, waarop zij rust, tusschen den gekroonden »persoon en de daden zijner regering feitelijk miskent. »Is de wet daarom noodeloos?

»Ik behoef den pligt niet te doen gevoelen aller »onderdanen, de aangewezen onderscheiding te eerbie»digen. Ik behoef niet aandachtig te maken op de »gevolgen, wanneer het publiek oordeel te feilen van »het gouvernement ten laste kan worden gelegd aan het »koninklijk individu *Wanneer de toepassing »van handelingen der regeermagt aan »openlijke berisping wordt blootgesteld, »wanneer de kritiek waagt aan »de eersten onder vorsten zich te buigen »tiefst tegen den vorst wordt gezegd »NEEMT MEN HEZEN DE KROON AF.*"

Ziehier de gezonde beginsels van staatsregt, welke de heer THORBECKE heeft ontwikkeld, en welke juist *lijnregt* in strijd zijn met hetgeen de heer DIJCKMEESTER uit zijne woorden meende te mogen opmaken. Hoe Z. Ed. Gr. Achtb. er toe komen kan, zoo ligtvaardig te verzekeren, dat de leidsche hoogleeraar eene *zedelijke* verantwoordelijkheid des konings voor regeringsdaden erkende, verklaren wij niet te kunnen begrijpen. Hij, die eenigzins bekend is; — en wij mogen dit van een advokaat-generaal als de heer DIJCKMEESTER verwachten; — dat de staatsregterlijke grondbegin-

(2) Zie *Regtsgeleerd Bijblad*, derde deel voor het jaar 1841 pag. 122.

(3) Zie *Voorloopig verslag der centrale afdeeling* op artikel 38, in de *Arnhemsche Courant* van 28 maart 1845.

(4) Zie de *Beantwoording van het voorloopig verslag der centrale afdeeling*, in het *eerste* vervolg der *Arnhemsche Courant* van 4 mei 1845, 1ste kolom, laatste blaadzijde *in medio*.

selen door den heer THORBECKE verkondigd en ontwikkeld, zal nimmer op den inval komen, om zijnen naam en zijne woorden als een gezag in te roegen tot bevestiging van eene constitutioneele ketterij als welke de heer DIJCKMEESTER op zich nam, of in het had, te verdedigen.

Wildet gij het gezag van eenen THORBECKE aan de zaak, door u vervolgd, dienstbaar maken, dan was daar ruime stof toe, — maar in geheel tegenovergestelden zin, dan waarin gij vrijheid hadt te handelen. Hetzelfde stuk, waaruit gij bovenvermelde woorden overnaamt, levert keur op van argumenten *tegen* de door u (5) verdedigde stellingen; als bij voorbeeld, hetgeen aan het slot van dat stuk voorkomt: »Volgens den heer DE PINTO is de onverantwoordelijkheid *een van het begrip der oppermagt in den staat onafscheidelijk beginsel.*" En evenwel eischt hij het contreseign van eenen minister om den koning van de verantwoordelijkheid te ontheffen! »Eene koninklijke boodschap is zonder twijfel eene »daad van regering. Geen minister contrasigneert. »Zullen wij, of zullen de Staten-Generaal haar, bij »voorbeeld die van 11 december 1829, of eene *leerstellige troonrede*, gelijk die van 28 october »1828, mogen beoordeelen? Zoo ja, wij zullen dan »met den persoon des konings onmiddellijk in aanraking komen. Gij zult dus het gekroonde hoofd aan »de vrijheid van oordeel, of deze, moeten prijsgeven.

»Kan een beleedigend oordeel over eene daad van »regering den persoon van den koning BELEEDIGEN, »zoo die persoon voor de daad niet verantwoordelijk is? Dat is de vraag. Ik zie geen kans er een re»delijk Ja op te vinden. Ik wensch, dat een regterlijk »collegie op alle wijs behoed blijve tegen den ijver, »om *vermeende*" beleedigingen te straffen. De Hooge »Raad heeft zeker den koning niet tot verantwoordlng »geroepen. Daarvan kan geen sprake zijn. Maar zijn »straf-arrest (6) rust op de onderstelling, dat de per»soon des konings door het oordeel over handelingen »van regering bereikbaar of verantwoordelijk is"

Of wilt gij liever zijn gezag uit andere dan de aangehaalde bron, sla dan zijne aanteekening op de grondwet open, het eerste deel, bladzijde 199. Daar leest gij in de aanteekening op artikel 76:

»Koninklijke afkondigingen, REDENVOERINGEN, boodschappen en voorstellen (van wet) aan de Staten-Ge»raal zijn, zoo verre zij geen besluit of geene beschik»king inhouden, onder den regel van het artikel niet »vervat. Geene bepaalde uitvoering voorschrijvende, »brengen zij ook de aansprakelijkheid, aan deze ver»bonden, niet mede. De grondwet gebiedt ook den ko»ning niet, den raad zijner ministers te hooren; zoodat »uit dien hoofde geen blijk van ministeriële medewer»king wordt vereischt. Mag dus het OORDEEL, dat over »zulke handelingen wordt geveld, den persoon des »konings treffen? Of moet men zich de kritiek van »zulke handelingen ontzeggen, omdat die niet, zonder »het koninklijk individu te raken, zou kunnen worden »gevoerd? *Om het een, zoowel als het ander, te keeren, dient persoonlijke onverantwoordelijkheid.*"

Ziehier wat door den heer THORBECKE wordt verkondigd en beloogd; hemelsbreed verschillend van de gevaarlijke stelling eener bijzondere soort van *morele* verantwoordelijkheid, waarmede gij den koning wilt beladen, en op grond van welke gij het pligt meendet te zijn, eene even gevaarlijke vervolging vol te houden.

Niet gelukkiger was de heer DIJCKMEESTER in het aanhalen der woorden van de heeren LUZAC en DE KEMPENAER of VAN GOLTSTEIN, moetende strekken tot staving van zijne bewering »dat de Staten Generaal »steeds de troonrede beschouwd hebben als eene *per»soonlijke*, geheel vrijwillige daad van den koning, en »als zijn *eigen werk.*"

Indien dit zoo ware, zou het dan voegzaam, zou het dan zelfs geoorloofd zijn, die troonrede aan eene openbare beoordeeling te onderwerpen? Zoo de leden der Tweede Kamer meenden, de woorden des konings, en niet die van zijn bestuur te beoordeelen, zouden zij zich dan wagen aan eene vrijmoedige uiting hunner gevoelens, en niet zelden aan scherpe berisping? Immers neen.

Trouwens, even zoo min als bij de heeren LUZAC, DE KEMPENAER of VAN GOLTSTEIN, is het nog bij één enkel (7) lid dier Kamer opgekomen, om die troonrede voor het *werk des konings* te verklaren, zoo als de heer DIJCKMEESTER ons wil doen gelooven.

In mijne pleitrede, voor de regtbank te Zwolle uitgesproken, heb ik, op bladzijde 57 en volgende, opzettelijk de gevoelens over dat punt van de *eerste dertien redenaars*, zonder aanmatiging hunner staatkundige gevoelens, medegedeeld; allen, zonder onderscheid, meenden het werk der ministers als onderwerp hunner beraadslagingen te hebben. Ik wil thans dien omslagtigen arbeid niet herhalen, maar alleenlijk aantoonen, dat de aanhaling van den heer DIJCKMEESTER zeer ongelukkig gekozen is, en dat juist de heeren DE KEMPENAER, LUZAC en VAN GOLTSTEIN het *tegendeel* hebben gezegd, van hetgeen hun in den mond wordt gelegd.

(5) Vergelijk ook mijn opstel in de *Arnhemsche Courant* van 18 januari ll.

(6) Even als de arresten van de hoven van Gelderland en Overijsel.

(7) Om billijk te zijn moeten wij erkennen, dat de heer FABER VAN RIEMSDYK hierop eene uitzondering schijnt te maken. Maar hij is dan ook de eenigste, voor zoo ver wij weten.

De heer DE KEMPENAER zeide, onder anderen (8):

»Teleurstelling, bittere teleurstelling is de naam »der gewaarwording, die hun ten deel valt, wanneer »zij, bij die overspannen verwachting, door zulk eene »troonrede, òf niets vernemen, òf deze slechts weinig »beduidend is, òf in duistere en dubbelzinnige woor»den is vervat, òf daarin het stilzwijgen wordt bewaard »met opzigt tot punten, waaromtrent men het meest »verwacht had eene verklaring te zullen ontvangen. »De troonrede, die wij voor eenige dagen hebben ge»hoord, kan niet anders beschouwd worden, *dan »als het werk, niet van een ministerie — »want dit bestaat bij ons niet — »maar van een of meerdere ministers*, »en ik heb uit dien hoofde de vrijmoedigheid, mijn »gevoelen te openbaren, en dan moet ik verklaren, »dat het gevoel, hetwelk zij bij mij heeft opgewekt, »teleurstelling is geweest."

De heer LUZAC geeft zijn leedwezen te kennen, dat de minister van buitenlandsche zaken en ook de overige ministers niet in de zitting tegenwoordig zijn, ten einde inlichtingen omtrent de troonrede te geven. Dit zou zeker niet te pas komen, indien die heer niet van oordeel was, dat de troonrede hun werk ware; want over het werk en de bedoelingen des konings konden zij moeijelijk inlichtingen geven.

Maar de heer DIJCKMEESTER maakt eene bijzonder fijne distinctie, en zegt, dat men de *troonrede zelve* afgescheiden moet beschouwen van *het daarin vermelde.* »Spreekt men alleen van de daden, over welke »die troonde handelt, van de onderwerpen, daarin »aangeroerd, — dan treft men alleen de ministers. »Zoodanig oordeel is geoorloofd; — maar spreekt men »over den *stijl* der troonrede, over de *uitdrukkingen*, »daarin voorkomende, over den *geest* derzelve, — dan »treft men regtstreeks den koning"

Met andere woorden: de heer DIJCKMEESTER maakt onderscheid tusschen den *vorm* en den *inhoud* der troonrede; de vorm is heilig, want die is het werk des konings, hetzij daadwerkelijk, hetzij door *toeeigening*; maar den inhoud, als loopende over regeringsdaden, mag men vrij beoordeelen en berispen. Men kon vrede hebben met zoo speciaus eene distinctie, en er des noods de schouders over ophalen, — maar als de heer DIJCKMEESTER bewoert, »dat in de Tweede »Kamer dan ook slechts de *inhoud* beoordeeld wordt; »dat de heer VAN GOLTSTEIN alleen daarvan zeide, dat »hij dien als het werk der ministers beschouwde, en »dat *alle* leden, welke op gelijke wijze over de »troonrede oordeelden, daarbij slechts het oog hadden »op de *daden*, welke in de troonrede vermeld staan »en *niet* op de troonrede zelve" — dan twijfelen wij bijkans of wij wel hollandsch verstaan.

De heer VAN GOLTSTEIN zeide, onder anderen:

»Bij onze tegenwoordige beraadslagingen moeten vrij»moedigheid heerschen, zonder dat daardoor »het hoofd van den staat verschuldigde eerbied eenig»zins wordt gekrenkt. Wij moeten ons hier houden »aan het axioma van den constitutionelen regerings»vorm, dat de vorst *nimmer eenig kwaad kan doen*, »en dat de ministers voor *alle regeringshan»delingen* verantwoordelijk zijn. Zietdaar het »standpunt waaruit wij het adres van antwoord moe»ten beoordeelen, enz."

En verder: »De *troonrede zelve* bevat veel »*duisters, raadselachtigs* en *geheim»zinnigs*; het geven van behoorlijk antwoord zou »slechts mogelijk zijn, indien de ministers der kroon »ter vergadering tegenwoordig waren, om inlichting »te geven omtrent hetgeen de troonrede *geheim»zinnigs* bevat, enz."

Nog verder: »mijn oog valt de *uitdrukking*, in de »troonrede gebezigd met betrekking tot de buitenland»sche staatkunde, *geheimzinnig* voor. Het zou noo»dig zijn, daarover met de regering in woordenwisseling »te treden; dan zou deze moeten verklaren wat de *zin»snede der troonrede*, welke het geldt, eigenlijk »beteekent; ik kan mij derhalve niet verklaren wat de »reden is van de afwezigheid der ministers; hier was »thans hunne natuurlijke plaats, en ik zou durven »beweren, dat hunne verpligtingen hen op dit oogen»blik hier riepen."

Welnu, treffen deze beschouwingen alleen de DADEN over welke de troonrede handelt, of wel degelijk die troonrede zelve, naar vorm zoowel als naar inhoud? Als de heer VAN GOLTSTEIN en de ministers de beteekenis verlangt te weten van eene *uitdrukking* der troonrede, veronderstelt hij dan niet, dat zij de vertoonrede zelve, — Niettemin beweert de antwoordelijke stellers zijn? heer DIJCKMEESTER, dat genoemde vertegenwoordiger alleen met opzigt tot de in de troonrede behandelde onderwerpen de ministers aansprakelijk stelde, En *alle* leden, welke op gelijke wijze als de heer VAN GOLTSTEIN over de troonrede oordeelden, — dat zijn allen zonder onderscheid (9) — zouden dan ook slechts de in die rede vermelde *daden* op het oog hebben gehad! — Als dus de heer VAN DAM ronduit regt »de »verantwoordelijkheid van den minister van buiten»landsche zaken, *die als de steller van de »thans ter sprake gebragte zinsnede »der troonrede beschouwd moet wor»den*, blijft dus in hare geheele waarde, enz." en verder over de paragraaf op het muniwezen: »dat »het, naar zijn inzien, zeer waarschijnlijk is, dat aan »den minister, *die deze periode gesteld »heeft*, eene schrijffout ontsnapt is," — dan had hij alleen de in de troonrede vermelde daden, en niet die rede-zelve, naar stijl en naar vorm, op het oog?!!

Als de heer DE KEMPENAER die troonrede *onbeduidend* noemt en vervat in *duistere* en *dubbelzinnige* woorden, welke bij hem *teleurstelling* deden ontstaan, — dan sprak hij slechts van de in die troonrede vermelde daden, en niet van die rede-zelve, naar vorm en geest?!!!

De heer VAN GOLTSTEIN zelf noemde haar *raadselachtig* en *geheimzinnig*, de heer VAN DAM *flaauwhartig*, de heer UITWERF STERNARD *onbeduidend en flaauw*, de heer HOFFMAN betwijfelt of zij wel waarheid bevat —— al die leden spraken dus slechts van in die troonrede vermelde daden en niet van die rede-zelve, naar vorm en geest?!!!

Niettemin is de heer DIJCKMEESTER komen verklaren, dat *op deze wijze* het oordeel geheel vrij was en gecorloofd — maar, als men, in plaats van de woorden *teleurstelling en spijt*, de woorden *afkeuring* en *verontwaardiging*, en in plaats van *flaauwheid, onbeduidendheid, geheimzinnigheid*, enz. — de woorden *onkiesschheid, verwatenheid, onbeschoftheid* enz. bezigt, verdient men vijf jaren gevangenisstraf!! Men zegge nog, dat de drukpers hier te lande vrijer is dan ergens, zoo als de heer SERRURIER heeft gelieven te beweren!

Advertentiën.

PARAMARIBO, 20 Januarij 1846. — Heden morgen is voorspoedig van eenen Zoon bevallen, Vrouwe *M. ROUX — VAN DAALEN*.

ZEVENAAR, den 19den Maart 1846. — Heden beriel voorspoedig van eene Dochter, *M. M. A. HOPMA*, geb. *VAN BOEKEREN*.

† † † Het PLAATSELIJK BESTUUR DER GE-
† † MEENTE *EDE* geeft te kennen, dat de
† geannonceerde VERKOOP van Bunders HEIDEGROND, onder *Bennekom*, op den 24sten Maart 1846, provisioneel, GEEN DOORGANG kan hebben.

† † † Mr. *VAN DAALEN*, Notaris te *Wa-*
† † *geningen*, zal, op Woensdag, den 25sten
† Maart 1846, des namiddags precies ten 2 uur, bij *A. HOLTUS* aan *het Leeskesveer*, onder *Wageningen*, op dag tot den 25sten Julij 1846 verkoopen:

80 stuks zwaar Vleesch dragende 2- en 3-jarige HAMELS.

TE KOOP

EEN UITGEBREIDE WIJNHANDEL.

De Eigenaren eener WIJN-HANDEL, in het groot, in eene volkrijke Stad, aan den *Rijn*, zijn voornemens dezelve, met de in voorraad zijnde WIJNEN, den OPSTAND en hunne LANDERIJEN, geheel of ten deele te verkoopen.

Tevens zijn dezelve voornemens, onafhankelijk van bovenstaanden verkoop, verscheidene solide WOON- en WERKHUIZEN, op den besten stand der Stad gelegen, en waaronder een schoon HUIS, met OP-RIJD-POORT, reeds in Mei dezes jaars kan worden aanvaard, op billijke voorwaarden te koop over te geven.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen bij den Boek- en Courantverkooper C. A. THIEME te *Arnhem*. — *Brieven franco*.

TWEEDE en LAATSTE VOORSTELLING door den Heer Buigtekenaar, die op Zondag den 29sten Maart 1846, in het Lokaal van het *Stations-Gebouw*, zijne vertoeningen, welken hij de vorige representatiën met bijval gecouronneerd heeft, doet hem de heer zoeken, van door een aantal bezoekers te worden vereerd, terwijl zijne proeven door een goed orchest zullen afgewisseld worden. Aanvang des avonds ten 8 ure.

Entrée voor leder persoon 50 Cents.

D. E. KAMEERS,
Hof-Meubelmaker.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 20 Maart 2 Ft 4 Palm 5 Duim: gew. 27 gew. 0 D.

Te Arnhem, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.

(8) Zie *Staats-Courant* van 3 november 1844.

(9) Uitgenomen de heer FABER VAN RIEMSDYK.